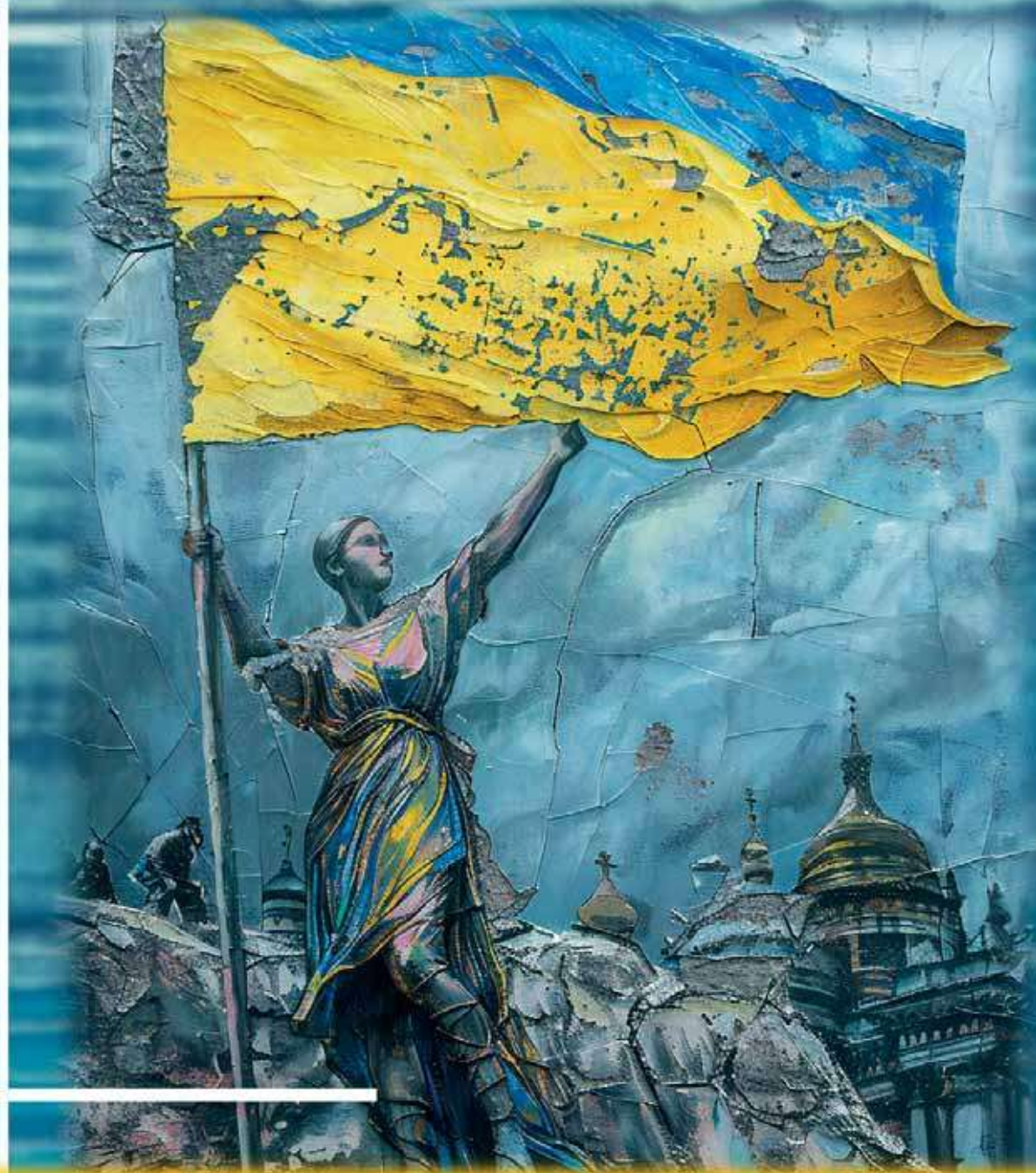

**СУЧАСНА КУЛЬТУРОЛОГІЯ:
ДОБА КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНИХ
ЗЛАМІВ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**СУЧАСНА КУЛЬТУРОЛОГІЯ:
ДОБА КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНИХ ЗЛАМІВ**

Колективна монографія

За загал. ред. проф. Ю.С. Сабадаш

Київ
Видавництво Ліра-К
2026

УДК: 130.2:316.7
С91

*Усі права застережено. Копіювання, сканування,
запис на електронні носії і тому подібне
будь-якої частини видання заборонено.*

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Маріупольського державного університету
(протокол № 9 від 6 травня 2025 р.)*

Рецензенти:

Виткалов Сергій Володимирович – професор, доктор культурології, професор кафедри івент-індустрії, культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету;

Гуменюк Тетяна Костянтинівна – професор, доктор філософських наук, заслужений працівник освіти України, проректор з науково-педагогічної роботи, інноваційно-методичного забезпечення освітнього та наукового процесів Київської муніципальної академії музики ім. Р. М. Глієра;

Кривошея Тетяна Олександрівна – доцент, доктор культурології, завідувач кафедри теорії та історії культури Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського.

С91 Сучасна культурологія: доба культурно-історичних зламів :
колективна монографія. / За загал. ред. проф. Юлії Сабадаш. – Київ :
Видавництво Ліра-К, 2026. – 466 с.
ISBN 978-617-8633-88-2

Колективна монографія представляє комплексне дослідження сучасної культурології, інтегруючи теоретичні засади з практичним осмисленням ключових тенденцій української гуманістики. Видання висвітлює міждисциплінарний характер галузі, значення історичної спадщини та вектори культурного розвитку в умовах глобальних і національних викликів. Автори – провідні українські науковці – пропонують багатогранний аналіз актуальних проблем, сприяючи формуванню критичного мислення та академічного діалогу.

Книга є цінним джерелом для дослідників, викладачів, студентів і всіх, хто прагне глибшого розуміння сучасних гуманітарних процесів та наукових дискусій.

УДК: 130.2:316.7

ISBN 978-617-8633-88-2

© Колектив авторів, 2026

© Видавництво Ліра-К, 2026

МАЛОРОСІЙСЬКА ТЕМАТИКА РОСІЙСЬКОГО КОЛОНІАЛІЗМУ

Колоніалізм є формою міжкультурної взаємодії. Історичні форми колоніалізму завжди супроводжувались суттєвими культурними змінами. Наприклад, найпоширеніші види писемності, календарної культури є результатами, або наслідками колоніальних контактів. Зниклі форми писемності, до прикладу, доколумбової Америки, спорожніли форми календарних культур, що насичуються несподіваним медійним змістом, як-от календар майя, синкретичні вірування, приміром, вуду, презентують результати та наслідки міжкультурної взаємодії у формі колоніальної експансії. Приклади засвідчують також й те, що уявлення про колоніалізм, як будь-яке розуміння, що обмежується знаннями і відомостями, які отримані із досвіду, практики, із плином часу перетворюється на стереотипи. В українських студіюваннях культури стереотипне бачення колоніалізму засновується і проявляється на нескінченності відтворення історичних уроків російської колонізації та уявленням про її виключну особливість у порівнянні з колонізацією в інших кутках світу. Отже, бачення колоніалізму як форми міжкультурної взаємодії надає можливість відволіктись від стереотипного сприйняття російського колоніалізму в, так би мовити, у призерках печери історіософії та історицизму.

Наведені приклади та зауваження спрямовані до того, щоби зазначити наступний момент: будь-яка міжкультурна взаємодія містить елементи колоніалізму, що можна назвати проникненням-освоєнням-привласненням. У поданому академіком Петербурзької Академії наук О. Пипіним лаконічному описі світанку російського колоніалізму кожний зазначені елементи складаються у його детальну характеристику: «[...] московська влада сприяла об'єднанню простими нехитрим винищенням населення непоступливих поселень, вигублюванням тубільців і переміщенням на їхні місця московських мешканців, впровадженням московських порядків в управлінні та побуті» – пер. з рос. автора | “[...] *московская власть помогла объединению простыми истреблениями неподдающихся населений, выведением туземцев и переводом на их места московских жителей, установлением московских порядков управления и быта.*”⁷⁸⁵. Отже, російській колоніалізм відповідає своєрідній матриці міжкультурної взаємодії, що включає три кроки воєнної, економічної, культурної, релігійної експансії:

Крок перший. «Проникнення московської (санкт-петербурзької, комуністичної, кремлівської) влади».

Крок другий. Освоєння простору шляхом його символічного та фізичного спустошення, розмивання етнічних кордонів і заміщення населення.

Крок третій. Привласнення через встановлення власної культури в побуті та знецінення культурних особливостей і відмінностей.

Крок четвертий. Отже, індивіди та влада завжди використовували і використовуватимуть можливості обміну для експансії, домінування.

⁷⁸⁵ Пыпинъ А. История русской этнографии. Томъ III. Этнография малорусская. С.- Петербургъ, 1891. С. 2

Таким чином, російська колонізація може йти різними шляхами. Наприклад, дії влади, що вчинено було або засобами відкритого насилля на зразок празької різанини вчиненої 3 листопада 1793 р. чудо-богатирами Олександра Суворова у передмісті Варшави, або встановленням гегемонії, як-от дії по відношенню до партійно-політичного керівництва підрадянської Чехословаччини 1968 р., або символічно, як у випадку творення російського гетто Брайтон-Біч у Нью-Йорку. До легендарних постатей європейських колонізаторів Центральної та Південної Америки Фернандо Кортеса та Франсіско Піссаро можна додати і Єрмака Тимофійовича Аленіна. Однак важливо, що в європейських анналах російський колоніалізм відомий у розмаїтих концепціях одержавлення Східноєвропейської низини та зростання державних кордонів до Уралу, Сибіру, Якутії, Далекого Сходу, Середньої Азії, Кавказу, Закавказзя, Північної Америки, Маньчжурії. Оптика одержавлення фокусується на оповіданнях про «державу російську», або на «внутрішній колонізації». Такий підхід породжує єдине в своєму роді явище – феномен примарності російського колоніалізму. І в європейських анналах культурно-історичного процесу зору зникають деякі важливі обставини:

Європейський континент і окремі його частини є первинними об'єктами колонізації.

На європейському континенті виміри колоніалізму зросли від регіонального до глобального масштабу.

Державницька міфологія колонізаторів поглинала культурно-історичний спадок колонізованих народів Європи.

Провідну роль в утвердженні колоніальної влади відігравала культура.

Скоріш за все викликатиме сумніви і потребуватиме додаткових аргументів гіпотеза даної розвідки: війна Федерації з Україною та криза розбудови мультикультурної Європи спільнот є взаємно обумовленими явищами. Вважаємо, що тільки об'єднана Європа є спроможною протистояти глобальним викликам сучасності. Серед них виділяємо виклики пекінської технократії, ісламського фундаменталізму, кремлівської гегемонії, вашингтонській бюрократії. Під об'єднаною Європою розуміємо реалізовану ідею панєвропейської єдності. Але панєвропейська єдність може перетворитись на реальну політичну силу лише в результаті деколонізації Європи. Переконані, що деколонізація Європи рівнозначна деколонізації Південної Америки, Африки, Австралії, Океанії, Азії. Однак низка обставин не надають можливості зреалізувати проєкт деколонізації Європи. Серед них зазначимо на тій російського колоніалізму, що від Лівонської війни (1558–1583) нависає над країнами Європи, що вступають у безпосередню взаємодію із політичною владою Московії, Санкт-Петербурзької імперії Гольштейн-Романових-Готторпів, московським комуністичним режимом Країни рад, кремлівською гегемонією. Термінологічно всі ці розмаїті форми державного управління мають усталене означення «Росія», але сайт Горох, що належить до провідних ресурсів сучасної української мови надає наступне пояснення: «На жаль, слово «росія» відсутнє або поки не реалізоване для цього словника»⁷⁸⁶.

⁷⁸⁶Словник «Тлумачення» не містить слова «росія»!. *Горох*. URL: <https://goroh.pp.ua/Тлумачення/росія> (дата звернення: 20.01.2025).

Отже, маємо констатувати ситуацію замовчування російського колоніалізму. Вона пояснюється такими моментами:

Російська культура від кінця 19-го сторіччя втратила досвід критичної саморефлексії, приклад якої репрезентує наведений уривок академіка О. Пипіна.

Європейське бачення Східноєвропейської рівнини спотворено оптикою одержавлення, тобто або зосереджена на оповіданнях про російську державу та її зростання, або зосереджуючись на описах практик домінування державної правлячої еліти або номенклатури.

В Україні русистика знаходиться у стадії виформовування.

Таким чином, ситуація, що склалась із рецепцією російського колоніалізму, засвідчує, що вибудовування епістемології російського колоніалізму становить **актуальне завдання**, що уможливить реалізацію панєвропейської ідеї деколонізації Європи.

Оскільки на території Східноєвропейської рівнини існували різноманітні центри державності, етнічно, культурно, релігійно, то було б справедливо очікувати, що російський колоніалізм мав би розглядатись у цьому контексті. Проте в науковому полі соціальних теорій, гуманістики, студіювань культури та історичних наук не утворився консенсус щодо колоніального статусу території. Показовими прикладами несприйняття колоніального минулого Європи є різноманітні критики праці Єви Томпсон (Ewa M. Thompson) “Imperial Knowledge: Russian Literature and Colonialism” (2000) | «Трубадури імперії: російська література і колоніалізм» (Київ, видавництво «Основи», 2006) [в українському перекладі використана назва польського перекладу “Trubadurzy imperium. Literatura rosyjska i kolonializm” (2000)]. Праця znana у всій східноєвропейській гуманістиці. Від своєї появи і до сьогодні вона відіграє важливу роль у репрезентації постколоніального напрямку наукових досліджень літератури, культури, історії.

У рецепції праць Є. Томпсон можна вирізнити відзначені застосуванням ідентитарної моделі підходи по відношенню до авторки і до праці в цілому. Дослідники:

- наголошують на рішучості та недосконалості книги, визнаючи, що авторка наводить увагу до колоніальних поглядів у канонічних і найбільш «респектабельних» текстах російської літератури⁷⁸⁷;

- звертають увагу до констатації автором відсутності у текстах «великих» російських письменників уваги якихось ознак зацікавлення корінними народами Сибіру⁷⁸⁸;

- акцентуються на критиці авторкою специфічного змішування стилів національної і імперської ідентичності⁷⁸⁹;

- підкреслюють слушність зауважень авторки «замаскованої» природи російського колоніалізму, спричиненого близькістю кордонів імперії та колоній⁷⁹⁰ тощо.

⁷⁸⁷ Chernetsky V. Postcolonialism, Russia and Ukraine. *Ulbundus Review. Empire, Union, Center, Satellite: The Place of Post-Colonial Theory in Slavic/Central and Eastern European/(Post-)Soviet Studies*. 2003. Vol. 7. Pp. 34.

⁷⁸⁸ Baronas D. Mariano Zdziechowskio antisovietinis palikimas. Vilniuje Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis. Vilnius, 2008. Vol. 31. Pp. 156.

⁷⁸⁹ Білоус П. Читаючи Дмитра Лихачова. Слово і час. 2011. № 5. С. 41.

⁷⁹⁰ Гриневич Л. 1928–1929 рр. у радянській Україні : монографія. Київ, 2013. С. 341.

Таким чином, цікаво спостерігати як символічний розподіл беззастережного цитування праць Є. Томпсон об'єктивує її твори у науковому полі. Книжка Є. Томпсон зусиллями науковців перетворилась на своєрідне джерело цитування. Якщо застосувати мову метафор, то “Imperial Knowledge: Russian Literature and Colonialism” та інші праці постали об'єктами колоніального розподілу у національних контекстах соціальних теорій, літературно-історичних рефлексій. Не сталося того, що мало б статись, якщо б книжка послугувалась поштовхом для усвідомлення досвіду російського та польського колоніалізму, а не підтримки дискусій, що складаю міф інтелектуального каркасу постколоніальних студіювань на теренах колишньої Країни рад та країн Варшавського договору.

Особливої виразності процес заміщення епістемології міфом інтелектуального каркасу проявився у польській, українській, російській наукових спільнотах паралельно. Рівнобіжність його проходження дозволяє стверджувати, що проникнення ідей постколоніалізму не утвердилось посприяли утвердженню постколоніального бачення. Керунок східноєвропейських дослідників зосередив їх на пошуку провісників постколоніалізму у національному культурному середовищі. Можливо з тієї причини, що не вдалось провести відмінність між постколоніальним і національно-визвольним. Тому, навіть, у «ночі бездержавності» (метафора Євгена Маланюка) колонізовані народи Східної Європи не поставали «мовчазними тубільцями». Їх думки і почуття не потребували майстрів літературного жанру. Їх мови не потребували спеціального вивчення, як хінді, бенгалі, арабська, китайська для європейців. Тож, науковець обґрунтовував точку зору, що, до прикладу, «погляди» Івана Нечуй-Левицького включають «засновки сучасного постколоніального погляду на культуру імперії»⁷⁹¹.

У Федерації до роботи “Imperial Knowledge: Russian Literature and Colonialism” віднесли стримано, для польської та української версій перекладів запропонували альтернативну назву і у популярному виданні «Перехрестя» видали текст Єви Томпсон у перекладі. Науковці назвали роботу статтею, монографією тощо, але зазначили своє «здивування». Що саме стримувало доброчесних інтелектуалів і відвертало читачів? Чи праця була сприйнята як іконоборська, чи указана авторкою неспроможність російської культури засвоїти мову постколоніалізму, чи неспроможність зрозуміти, що перші рядки російськомовного славня Країни рад згадуються у контексті невпевненості, або більше авторка не мала такої ваги як пан Саїд, а російськомовна культура мала орієнтуватись на найкращі зразки постколоніалізму? Всі ці питання залишатимуться без відповіді. Зрештою, виник концепт «російського азійського орієнталізму», що заснований на традиціях підрадянської критики західного орієнталізму.

У Польщі робота Е. Томпсон оцінювалась неоднозначно. З одного боку визнавалась доцільність застосування мови постколоніальної теорії авторки *Трубадурів імперії* для викриття ставлення Заходу до Східної Європи з позицій культурної зверхності, коли Східна Європа постає скованою традиціями

⁷⁹¹ Поліщук Я. Публіцистика Івана Нечуя-Левицького в сучасній оцінці. *Синопсис: текст, контекст, media*. 2013. № 3–4.

окраїною, що страждає від синдрому самоколонізації⁷⁹². Однак концептуальна позиція авторки, що засновується на таксономії «хижацького-поганого» та «слабкого-лагідного націоналізму»⁷⁹³.

Зазначимо, що для науковців також важливим був і такий момент дослідження Є. Томпсон. Авторка *Трубадурів імперії* привернула увагу до освітнього аспекту, продемонструвавши, що, навіть в умовах суспільно-політичної кризи 1990-х рр., імперський наратив дозволив утримувати в свідомості росіян уявлення про країну як «велику державу»⁷⁹⁴. Отже, польські, так само як російські, українські дослідники віднесли до праці Е. Томпсон, так би мовити, із застереженнями. Всіх приваблювала щирість критики авторкою імперського наративу і кожен намагався вписати працю в координати власного науково-культурного поля. Можливо, що в жодній з політично незалежних країн Східноєвропейської рівнини недооцінювали ваги російського колоніалізму.

Можливо, що саме така недооцінка і становила головний спадок Холодної війни полягав в тому, що в уявленні європейських інтелектуалів зв'язок між Російською імперією та Країною рад видавався незмінним і непохитним, а відтак оцінити політичний колапс Країни рад та реваншистські настрої на її колишніх теренах не бачилось важливим завданням у порівнянні із титанічними зусиллями лідерів Європейської Унії та Сполучених Штатів інтегрувати Кремлівську гегемонію та Федерацію до політичних стандартів ліберальних західних демократій. По-справжньому, нікого не цікавила головна особливість російського колоніалізму з огляду на постколоніальні студії. Для тих, хто усвідомлював свою приналежність до багатонаціональної країни – одна мова-одна культура-різні народи – постколоніальні студії російської літератури виглядали дивною витівкою освічених і зарозумілих інтелектуалів, що бавляться нескінченною «грою в бісер».

Деякі інші особливості російського колоніалізму взагалі не привертали уваги дослідників. Етнографічна, етнокультурна, етноісторична основи російського колоніалізму не привертали достатньої уваги. Те, що література була лише засобом популяризації його одкровень, а образотворче мистецтво засобом рефлексії. Специфічна імперська географія, що заміщувала геофізичні константи із адміністративним поділом Імперії, а після подій 1917 – 1922 рр. з адміністративно-територіальним устроєм Країни рад. Федерацію, що виникла внаслідок політичного колапсу Країни рад сприймали з позицій міфу вічної Росії. Отже, у цих особливостях російського колоніалізму, а краще скажімо, «занедбаних речах» («занедбаних» у контексті пріоритетів акторів наукового поля), місце малоросійської тематики взагалі малопомітне. Її значущість у формуванні кремлівської державницької міфології залишається непроявленою.

На наш погляд, «занедбані речі» певною мірою пояснюють, чому російський колоніалізм залишався зоною замовчування. По-перше, російській колоніалізм не

⁷⁹² Marczewski P. Paradoxy samokolonizacji Europy Wschodniej. *Przegląd Humanistyczny*. 2014. Vol. 446, № 5. S. 75.

⁷⁹³ Ibid. S. 75–76.

⁷⁹⁴ Nowak A. History as an Apology for Totalitarianism. *Institute of National Remembrance Review*. 2019. № 1. Pp. 315–316.

сприймали в постколоніальному контексті, а скоріше відбувалось його своєрідне прилаштовування до національних контекстів соціальної теорії, гуманістики, історичних наративів (вони ширше епістеми історичної науки, якщо така є).

Широкомасштабне вторгнення 24 лютого 2022 р. вплинуло на цей стан справ. Російський колоніалізм опинився на перехресті суспільної думки. Він став точкою того, що імперською російською суспільною думкою означено як «розточчя міркувань» (Павло Флоренський). Для певної частини російського освіченого класу поняття російського колоніалізму залишилось беззмістовною грою думок, для значної частини – виявом недолугої русофобії (оскільки соціальна привабливість російської культури замістила в умовах кремлівської гегемонії традиційну ідеологію народного служіння, якою, за відсутності сталих демократичних інститутів, мали задовольнятися представники освіченого класу) тощо. За звичаями, суспільна опінія розшарувалась. У мереживі спільнот залишилась малочислена група, представники якої прикметно визначили свою позицію дотичною до постколоніалізму, як-от Катерина Марголіс. У своїх інтерв'ю й публічних виступах вона неодноразово виступала з критикою російської імперської традиції. Позиція К. Марголіс підкріплена не тільки участю у дискусіях, а реальними справами, від провадження постколоніальної освітянської ініціативи для російськомовних до організації зборів на підтримку ЗСУ. Особливо виразним є її протистояння розмаїтим переслідуванням, що систематично організовуються та проваджуються в її бік представниками, так званої, російської опозиції та авторитетними в російському освіченому класі особами. Для цього короткого огляду *теоретичного стану проблеми російського колоніалізму* важливим видається наступний момент. У своїй публікації Радіо Свобода Катерина Марголіс прямо зазначає, що російський колоніалізм належить до мало з'ясованих явищ, про нього говорити складно, оскільки відсутня епістемологія російського колоніалізму⁷⁹⁵.

До феномену невизнання російського колоніалізму, але вже в контексті пострадянської міфології звертались у своєму дослідженні Світлана Горшеніна (Svetlana Gorshenina) та Клод Рапен (Claude Rapin)⁷⁹⁶.

Очевидно, що епістемологія російського колоніалізму, у широкому сенсі, має враховувати його військовий, політичний, ідеологічний, соціальний, культурний аспекти. Проте домінування медіації російського колоніалізму перед його культурно-історичною рецепцією, ілюстративного схематизму перед критичною рефлексією сприяють утвердженню структур політичної онтології російського колоніалізму, а не епістемології російського колоніалізму. В зазначеній перспективі звернення до малоросійської тематики має сприяти виходу за межі міфу інтелектуального каркасу, що утверджується засобами медіації політичної онтології російського колоніалізму у публічних дискусіях про

⁷⁹⁵ Марголіс Е. Разбитый горшок. Екатерина Марголис – о российском колониализме. *Радио Свобода*. URL: <https://www.svoboda.org/a/razbityy-gorshok-ekaterina-margolis-o-rossiyskom-kolonializme/33153734.html> (дата звернення: 06.01.2025).

⁷⁹⁶ Gorshenina S., Rapin C. «Alexander the Great Studies and Hellenism in Uzbekistan: A Postcolonial and Decolonial Discourse Within a Central Asian Archaeology Stalled Between Post-Soviet Myths, Centre-Periphery Tensions, and Non-Recognition of Russian Colonialism». *Akrigg B., Blouin K. Handbook of Classics, Colonialism, and Postcolonial Theory*. 2024. Pp. 383–415.

тисячолітню Росію, багатонаціональну російську культуру, «тисячолітньої орди», «прекрасної Росії майбутнього» тощо. Таким чином, *огляд теоретичного стану проблеми російського колоніалізму* дозволяє сформулювати гіпотезу даної розвідки засновується на концептуальній відмінності політичної онтології та епістемології російського колоніалізму. Метою політичної онтології є медіація російського колоніалізму, що закріплює інтелектуальний каркас російського державницького міфу кремлівської гегемонії, тоді як вироблення епістемології російського колоніалізму передбачає з'ясування його культурно-історичної сутності на основі критичної рефлексії його військового, політичного, ідеологічного, соціального, культурного аспектів. Застосування цієї гіпотези дозволяє стверджувати, що малоросійський контекст актуалізується засобами культурної політики Федерації, він легітимізує та виправдовує діючий державницький міф кремлівської гегемонії. Тож, *метою* поданої розвідки є інтерпретація апології та легітимації малоросійського контексту державницького міфу кремлівської міфології.

Інтерпретація легітимації та апології малоросійського контексту державницького міфотворення кремлівської влади засновується на ідеї, що Карл Поппер висловив у своїй таннерівській лекції «Три світи», що виголошена вченим 7 квітня 1978 р. у Мічиганському університеті (Сполучені Штати) ⁷⁹⁷ (Popper). У ній філософ висловив точку зору, що культура відповідає здатності вирізняти об'єкти, що є витвором людської свідомості, від фізичних об'єктів матеріального світу та людського досвіду ⁷⁹⁸.

Концептуалізація поняття міф. Міфом називатимемо мистецтво презентації ланцюга подій через представлення або їх послідовності, або їх героїв, або того, як події сталися, якщо б вони відбулись, що відповідає викладу «Поетики» Аристотеля – «συνίστασθαι τοὺς μύθους» (Ἀριστοτέλης. Περὶ Ποιητικῆς. 1447a8) ⁷⁹⁹. Відтак, міф означає укладання уявної символічної цілісності уявних і реальних подій, що сталися, відбувались або вважаються такими, що сталися чи відбулись.

Застосування понять «апологія» та «легітимація»:

Апологія означає відкрите або неявне вихваляння певних дій влади, або її застосування на певній території. Значення слова «апологія» у сенсі виправдування виноситься у дужки.

Легітимація – обґрунтування законного права на використання владою на певній території прямого, або символічного насилля або дискримінації по відношенню до керованої маси, соціальних груп, індивідів, спільнот, або їх організацій, установ.

Конкретизація поняття «кремлівська гегемонія». Якщо поняття гегемонії є практикою символічного примусу або дискримінації, що влада використовує

⁷⁹⁷ Popper K. Three Worlds – Tanner Lectures (07.04.1978, University of Michigan). The Tanner Lectures on Human Values. URL: <https://tannerlectures.org/lectures/three-worlds/> (accessed: 12.01.2025).

⁷⁹⁸ Popper K. Three Worlds – Tanner Lectures (07.04.1978, University of Michigan). The Tanner Lectures on Human Values. URL: <https://tannerlectures.org/lectures/three-worlds/> (accessed: 12.01.2025).

⁷⁹⁹ Aristotle. Aristotle's Ars Poetica / ed. R. Kassel. Oxford, 1966. URL: <http://data.perseus.org/citations/urn:cts:greekLit:tlg0086.tlg034.perseus-grc1:1447a> (accessed: 12.01.2025).

задля власної мети та відповідно до уявлення про законність вчинених дій, то кремлівська гегемонія є конкретно-історичною формою реалізації символічного примусу та дискримінації, що утверджується період 1991–1993 рр. на території колишньої федеративної російської республіки Країни рад, визнається суб'єктом міжнародного права правонаступницею Країни рад під назвою «Російська Федерація, або Росія» із центром управління в Кремлі.

Визначення характеристичних особливостей поняття «державницьке міфотворення». Міф розпочинається із впорядкування фрагментів суспільного життя. У свідомості аудиторії це розмаїття перетворюється на ланцюжок альтернатив. На наступному етапі, у процесі суспільних дискусій відбувається їх зав'язування у просторову, хронологічну, персоналізовану цілісність. Отже, державницьке міфотворення є послідовним процесом конструювання механізму регуляції суспільного життя на символічному рівні сприйняття реальності. Міфотворення проходить такі етапи:

Міфогенез є першим етапом у творенні міфу, що зумовлено соціальний запит на дискурсивні та інтуїтивні засоби представлення соціальної реальності.

Медіація міфу – другий етап. Він репрезентує вироблення магічного світосприйняття у процесі публічних дискусій.

Міфопоейза – третій етапі, який передбачає застосування магічного світосприйняття для унормування наявного стану суспільного життя.

Отже, державницьке міфотворення проходить є процесом нормалізації існуючого стану справ у суспільному житті. Він починається із стану невизначеності, а на завершальному етапі сприймається як цілком зрозуміла та сповнена надії ситуація. Переконавання, що невизначеність існуючого стану здатна змінитись на краще є основною ознакою утвердження магічного світосприйняття.

Еталонним прикладом регуляції суспільного життя на символічному рівні сприйняття реальності є сприйняття акту анексії Автономної Республіки Крим, що входить до складу міжнародно визнаних кордонів України. Він позначився величезним піднесенням рівня схвалення дій кремлівської влади як у Федерації, так і в певних суспільно-політичних групах за її межами.

Згадаємо, що у цей період поряд із презентацією «повернення» поширився образ «Росії, що повстала з колін». І саме останній перетворюється на глобальний мем. Апеляція до образу немічного стану країни визнається як тими, хто підтримує анексії, так й її критиками.

Образ «Росії, що повстала з колін» ніяк не корелював із дійсним станом справ у суспільному житті. Здобутий рівень матеріального благополуччя, встановлення стабільності політичної системи, темпи економічного зростання, широта визнання на міжнародному рівні, коли Сполучені Штати та Європейська Унія з розумінням поставились до розширення впливу на Кавказі, відкритої військової операції проти законного уряду Грузії, анексії території України, проникненням військової присутності на Близькому Сході, Лівії, у Центральній та Західній Африці представляв той момент культурно-історичного піднесення російського імперіалізму, що нагадував про завоювання авторитету в петровську, єкатерининську, олександрійську епохи Санкт-Петербурзької імперії Гольштейн-Романових-

Готторпів. До цього піднесення додавалось глобальна видимість російської могутності. Це розмаїти аксесуари політичного впливу: від права на проведення Олімпійських ігор до Чемпіонату світу з футболу, включаючи перетворення розмаїтих спортивних асоціацій на об'єкти політичного впливу тощо.

Зрештою, задекларована в образі «вставання з колін» немічність стану не співвідносилась із представленістю країни у світовім інформаційним та культурним просторах, володінні винятковим статусом постійного члена Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, наявністю постійного місця у клубах «великої вісімки» та «двадцятки», а також приналежність до країн-гарантів Будапештського меморандуму (05.12.1994) перетворювало Федерацію на учасницю єдиного в історії людства акту добровільного ядерного роззброєння суверенної держави. Також прикметною є відданість, з якою російське суспільство споживало патетичну та іронічну інтерпретації образу «Росії, що повстала з колін».

Отже, реакція, що спостерігалась у реакціях суспільного життя на анексію Автономної Республіки Крим, засвідчила як відсутність критичної рефлексії по відношенню до російського колоніалізму, так і вихід впливу кремлівської гегемонії на глобальний вимір. Одна із причин неконгруентної реакції на вияви російського колоніалізму є відсутність критичної рефлексії російського колоніалізму та зворотній ефект, що зумовлений був поширенням теорії внутрішньої колонізації.

Теорія внутрішньої колонізації була запропонована Олександром Еткіндом (Alexander Etkind, "Internal Colonization. Russia's Imperial Experience" 2011). Вона приваблювала численних експертів-публіцистів, оскільки дозволяла ініціювати розмаїти аналітичні дискусії. По-факту поширення цієї дискусії численними дискусіями значною мірою посприяло утвердженню інтелектуального каркасу державницького міфотворення кремлівської гегемонії. На наш погляд, звернення до малоросійського контексту здатне врівноважити впливи теорію внутрішньої колонізації та інші, подібні до неї геополітичні спекуляції з приводу російського колоніалізму. Адже малоросійський контекст засвідчує виняткову значущість культурного чиннику російського колоніалізму при формуванні інтелектуального каркасу державницького міфотворення.

Наступний момент теж видається важливим. Цілком зрозуміло, що публічні дискусії про російську культуру сприяють утвердженню інтелектуального каркасу державницького міфотворення. У нескінченних суперечках про «толстоевщину» забудовується своєрідна ланка між російським колоніалізмом та міфом «Вічної Росії», розбудованого європейськими, американськими інтелектуалами, науковцями, літераторами, митцями, до діяльності яких долучились окремі представники російської суспільної думки.

Сьогодні сформувався цілий, «архіпелаг» (якщо використовувати метафору російської літератури) сакральних потрактувань російської культури. Вони окреслюють координати винятковості російської культури.

Окреслимо лише кілька сфер, що репрезентують уявлення винятковості російської культури:

Дискурсивне середовище. Російська культура є простором радикального про-світницького експерименту. Він охоплює обрії від впровадження європейської

освіти Лейбніца до властивого їй “обезьянства” | «мавпування» [Astolphe Louis Léonor, marquis de Custine: « je n'admire point le colosse d'un singe »⁸⁰⁰ Астольф де Кюстін: «мене геть не цікавить мавпяча махина» – переклад автор.].

Інтуїтивне середовище. Відкриття «містичної російської душі» до місії порятунку російської інтелігенції, від «російської матрешки» до «ідеаль» («Ідеаль» назва кіноадаптації роману « Au secours pardon » | «Рятуйте даруйте» – *переклад автор.*, в якій автором сценарію та режисером виступає сам автор – Фредерік Бегбедер).

Отже, «архіпелаг» дискурсивне і інтуїтивне середовища потрактувань російської культури утворюють своєрідну замкнену інформаційну екологічну систему розмаїтих потрактувань російської культури, що населена дивовижним створінням європейської соціальної метафізики, які ще очікують своїх дослідників-піонерів. І в цьому плані критична рефлексія малоросійського контексту російського колоніалізму є тим предметом «скромної науки», про необхідність якої попереджав Клод Леві-Строс (Claude Lévi-Strauss), і якою, гадається, має бути критична рефлексія культури, або культурологія.

Таким чином, інтерпретація малоросійського контексту російського колоніалізму певною мірою сприятиме впорядкуванню розуміння значущості культурної політики для легітимації кремлівської гегемонії, вихваляння анексії та окупації територій України, унормовує в свідомості аудиторії війну на нищення національної української культури, українського народу та його держави, заміщуючи реальність агресії та терору маревом культурно-історичної справедливості.

До того ж, візьмемо до уваги строкатість аудиторії державницького міфотворення кремлівської гегемонії. Серед неї й олігархи, як-от американський мільярдер з глобальними громадсько-політичними амбіціями Ілон Маск, і глобальні бюрократи, приміром, генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй, і численні споживачі культурного продукту, що кремлівська гегемонія просуває в світі, а також науковці, громадські активісти, політичні мовці тощо.

На наш погляд, згадана барвистість безпосередньо вказує на міф, що лежить в основі «державницьких оповідань» кремлівської гегемонії, бо як що як не міф захоплює кожного й всіх. Тому вважаємо, що увага, з якою глобальні актори та пересічні споживачі «Майстра та Маргарити» дослуховуються до російської культури, випромінювання її авторитету – це наслідки магічного сприйняття її державницького міфотворення кремлівської гегемонії.

Нарешті, вважаємо, що зусилля, яких докладаються науковці, митці, духовні авторитети, політики задля уникнення критик російського колоніалізму, пояснюються радше поважним ставленням до державницького міфотворення кремлівської гегемонії, ніж щирістю намірів. Тому впевнені, що критична рефлексія малоросійського контексту російського колоніалізму є скромним кроком на тривалому і складному шляху розбудови епістемології російського колоніалізму у самому серці ментальної картографії державницького міфотворення кремлівської гегемонії.

⁸⁰⁰ Custine A. d. La Russie en 1839, par le marquis de Custine. 2nd ed. Librairie d'Amyot De l'Imprimerie de Crapelet Rue de Vaugirar 9, rue, 1843. P. 42.

1. Вихідний момент державницького міфотворення кремлівської гегемонії. У потрактуванні вихідного моменту творення кремлівської гегемонії дане дослідження апелює до факту визнання правонаступництва Країни рад політичним керівництвом новоутвореної держав на чолі з Борисом Єльциним. Визнання розглядалось як запобіжний захід політичного колапсу комуністичного правління, що був затверджений головами трьох слов'янських республік Країни рад у «Біловезькій угоді» від 8 грудня 1991 року. Провідні актори міжнародних відносин (Сполучені Штати, рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй, Європейська унія тощо) теж визнали правонаступництво державного новоутворення по відношенню до колишньої Країни рад. Для них, це стало одним із помилкових символів перемоги в Холодній війні (5.03.1946 – 26.12.1991).

Визнання правонаступництва на теренах колишньої Країни рад і міжнародною спільнотою відкрили для політичного керівництва новоутвореної країни нові можливості. Важливо, що вони не враховували жодним чином її реального стану. Так виникла особлива ситуація, коли наявний стан речей пояснювався уявленням, здебільшого запозичених із дескрипцій минулого, безвідносно до актуального стану справ. Провідну роль відгравали сподівання перетворити ідеологічну химеру «боротьби за мир» і «роззброєння», що прикривали реальне змагання за світовий вплив, на реальні важелі глобального контролю та управління. Тож, керманічи кремлівської гегемонії набули презентаційної ваги, а службовці, урядники, посадовці, що забезпечували їх владу, отримали можливість розпоряджатись майном колишньої Країни рад в країні та за її кордонами. Новоутворена країна успадкувала право представництва у міжнародних організаціях, установах. привласнити накопичення, що отримувались у банку її зовнішньої торгівлі.

Таким чином, визнання правонаступництва новоутвореної країни по відношенню до Країни рад, нераціональне ставлення до наслідків політичного колапсу Країни рад, набуття її очільниками поважного міжнародного статусу оформились у ситуації нетривіального та нелінійного спадкоємства кремлівської влади по відношенню до історичних центрів державного управління – Москви та Санкт-Петербурга. У розставленні стилістичних особливостей і акцентів спадкоємства кремлівської влади «...від Москви», чи «...від Санкт-Петербурга» провідну роль відіграла селекція фрагментів культурно-політичної історії.

Стилістичні вольності в окресленні спадкоємства посприяло виформовуванню амальгами розмаїтих концептів «Свята Русь» | *“Святая Русь”* [метафора, що використовується від середини 16-го сторіччя і пов'язується з іменем Феофана Грека, у своєму сучасному застосуванні у формі слогана – «Росія, Україна, Білорусь – це і є Свята Русь» | *“Россия, Украина, Белорусь – это есть Святая Русь”* – застосовано митрополитом Смоленським і Калінінградським РПЦ Крилом (було інтронізовано в патріархи РПЦ 01.02.2009) під час його представлення аудиторії лідером групи ДДТ Юрієм Шевчуком на завершальному рок-концерті на честь 1020-річчя Хрещення Русі 26 липня 2008 р. на київському Майдані Незалежності], «Росії, що ми втратили» | *“Россия, которую мы потеряли”* [назва культового фільму Станіслава Говорухіна, що об'єднав шанувальників історично-культурних образів Санкт-Петербурзької імперії Гольштейн-Романових-

Готторпів], «підрадянської Росії» | “*Советская Россия*” [неофіційна назва країни, що утворилась від Російської Республіки (14.09.1917 – 31.01.1918 рр.) і до оголошення Країни Рад (30.12.1922 – 26.12.1991)], «Росії, яку / що...» | “*Россия, которую...*” [риторична конструкція, що широко використовується в російській культурі, у новому часі вона еволюціонувала від «Росії, що ми не знали 1937 – 1993» | “*Россия, которую мы не знали 1939 – 1993*”, хрестоматії з історії для закладів загальної та загально-спеціальної освіти, упорядкованої Яковом Гловацьким до актуальної «Росії, що ми будемо» | “*Россия, которую мы строим*”, що належить до складових програмного політичного документу], «Київської Русі» | “*Киевская Русь*” [усталений концепт історичних наук, що відігравав ключову роль в міфі «тисячолітньої Росії»], «...ми потребуємо Великої Росії» | “...нам нужна Великая Россия” [словотвір з монумента Столипіну, встановленого у Києві у 1912 – 1913 рр., скинутого 29 березня 1917 р. під час підготовки до Свята Свободи; нагадаємо, що подібні святкові заходи здобули популярності в Європі від часів Великої революції 1789 р.] тощо. Отже, на прикладі цієї амальгами бачимо нескінчену регресивну гру з культурно-історичними сенсами, що була розпочата підрадянськими інтелектуалами.

Підрадянських інтелектуалів приваблювала можливість підмінити дискурси економічного детермінізму, що були офіційно санкціоновані для застосування у роз’ясненнях закономірностей суспільного розвитку, соціокультурними чинниками. Відзначимо імена, що становлять своєрідний канон підрадянської епістемології культури – це Мойсей Каган, Олександр Ахієзер, Георгій Гачев, Андрій Флієр. Теоретики культури не зазначали, не виокремлювали, не обтяжували себе виявленням малоросійського контексту. Малоросійське у підрадянській епістемології культури означувало локальний культурно-етнографічний феномен, який в епістемології культури позбавлений евристичної цінності і може мати, хіба дескриптивну значення при описанні біографічних і конкретно-історичних обставин. Чи відповідала вторинність малоросійського контексту в підрадянській епістемології культури дійсній його значущості? Так питання більш риторичне, бо для відповіді для нього слід враховувати, а як сприймали культуру підрадянські інтелектуали?

Найперше вони наслідували, інтуїтивно та наполегливо глибинній традиції культурного расизму (поняття уведено П’єром Бурдьє). Навіть, радянський культурний андеграунд засновувався на принципі «піпл все хаває», а ми такі собі поціновувачі виняткових смаків. Прорадянські інтелектуали слідували наполегливо опікувались питаннями смаку, протиставляючи духовне матеріальному. Поняття культури було зарезервоване для представника певного соціального прошарку. По суті воно відігравало дискримінаційне значення, розмежовуючи соціальні групи та індивідів на рівні культурних потреб. Така собі, антикласова теорія культури підрадянських інтелектуалів обмежила поняття культури творчою діяльністю, мистецькими рухами, утворила художньо-мистецький пантеон «геніїв».

У такому широкому, культурно-історичному, сенсі культура перетворювалась на, так би мовити, «планетарну ходу» гуманістичних цінностей. Справжньою *idola tribus* – химерами роду прихильників соціокультурного теоретизування постала опозиція національного / загальнолюдського. Той факт, що всі національні

культури вироблені на загальнолюдських цінностях поваги до людської гідності та свободи, прав людини і особистості. Той факт, що культура може виступати засобом емансипації індивіда у його чуттєво-практичній діяльності, що слідувало із марксистської доктрини, не сприймалось соціокультурними теоретиками. Підрадянські інтелектуали, незалежно від своїх соціально-політичних поглядів, наслідували принципам культурного расизму, протиставляючи, наприклад, елітарні смаки одуховленої публіки «поганому смаку» масової культури, «хуторянський стиль життя» інтелігентській широчині поглядів. Отже, у культурно-історичному вимірі малоросійський контекст ототожнивсь із карикатурними образами Проні Прокопівни та «Весіллям у Малинівці», тобто нездатності підняти до осмислення культурних потреб. Саме така візія малоросійства, що цілковито відповідає уявленням, до прикладу, Ганни Горенко (відома за своїм псевдо Анна Ахматової), пані Теффі (псевдо Надії Лохвицької, у шлюбі Бучинська), Людмили Гурченко.

У колії карикатурного сприйняття малоросійського контексту вирушили вітчизняні прихильники соціокультурного теоретизування, відкривши особливий соціокультурний тип мислення – малоросійський, колоніальну гібридну ідентичність. Те, що їх надихали різні авторитети, Євген Маланюк та Бенедикт Андерсен, не вплинула на той факт, і малоросійство у потрактуванні соціокультурного типу мислення і теорія гібридної малоросійської-української ідентичності, скажімо, елегантно доповнили «тубільським колоритом» світову соціокультурну мапу кремлівської гегемонії.

Таким чином, соціокультурне теоретизування зашкодило проникненню постколоніальних теорій у наукове поле гуманітарного і соціального знання, не дозволило виявити малоросійській контекст державницького міфотворення кремлівської гегемонії, зупинило виформовування епістемології російського колоніалізму, продовжуючи традиції культурного расизму російської культури. Одночасно феномен правонаступництва новоутвореної держави по відношенню до Країни рад відкрив можливості відтворення російського колоніального експансіонізму в нових умовах, що виникли внаслідок політичного колапсу комуністичного режиму в Країні рад.

Політична влада із центром у Кремлі через визнання правонаступництва, хоч і здобула право нескінченної презентації, втім не вирішила питання легітимації. Верховенство політичній владі надавав парламент, вона не підтримувалась якими демократичними процедурами, демократичними інститутами, розподілом влади. Тож, у 1993 р. господар кремлівської резиденції, що обіймав державну посаду президента Федерації вдався до радикальних заходів із зміни форми державного управління. Спочатку через медіа відбулась системна дискредитація демократичного представництва на національному рівні – парламенту. На наступному етапі, збройні сили були використані задля переривання діяльності інституції народного представництва. Після розгону парламенти окремі депутати зазнали політичного переслідування та шельмування в медіа. Судову владу відсторонено від належної оцінки дій президента Федерації. Отже, визнання правонаступництва не вирішило проблеми легітимності влади, а ініційовані Кремлем дії лише загострили її.

Відзначимо ще один неочікуваний наслідок, що визнання правонаступництва не здатне було врегулювати. У період із липня 1990 по січень 1991 рр., незалежно від «Біловезької угоди» (08.12.1991), відбулось визнання незалежності країн Балтії, що знаходились під радянською окупацією від 1940-го року, а також заява президента Казахстану Нурсултана Назарбаєва про несподіваність «Біловезької угоди», що сприймалась як результат закритої домовленості трьох слов'янських республік, відкрили «скриньку Пандори» підрадянської міжнаціональної політики. В цьому аспекті важливо, що вона здійснювалась у формах культурної та освітньої політик. Тож, подіями 1990–1991 рр. означили втрату російського домінування в її колишніх республіках.

Таким чином, політичний колапс Країни рад, визнання правонаступництва новоутвореної держави по відношенню Країни рад, проблеми легітимності вищої політичної влади, культурний расизм, що супроводжувався втратою домінантного статусу перетворились на родючий ґрунт державницького міфотворення.

Малоросійський контекст проявився у середині у середині 1990-х рр., втративши ознаки «хуторянської ідилії» соціокультурних теорій. Його помітність корелювала з прагненням наростити політичний капітал в умовах стану розгубленості, спричиненому політичним колапсом Країни рад. За таких обставин представники політичної еліти новоутвореної країни сформулювали новий сенс правонаступництва по відношенню до колишньої Країни рад. Новоутворена країна має виправити історичні помилки колишньої Країни рад, серед іншого, до цих помилок належало творення національних республік. Міжнародна спільнота індиферентно ставилась до таких проявів російського реваншизму. Адже озвучені зазіхання не стосувались правонаступництва. Відомі політики та суспільні діячі почали висловлювати ідею перегляду кордонів Російської Федерації, обґрунтовуючи свої заклики тим, що кордони між республіканські кордони Країни рад мали адміністративний характер, і не відображали історично-культурних реалій. З подібними закликами, після оголошення незалежності Україною 24 серпня 1991 р. з подібними закликами звертались Анатолій Собчак, Гавриїл Попов, прес-секретар Бориса Єльцина Павло Воцанов. Були інспіровані антидержавні дії в країнах Балтії, Криму, Придністров'ї.

Значення малоросійської тематики проявилось у тому, що вона чітко означила сферу протистояння між політичною владою новоутвореної країни та політичними центрами колишніх республік Країни рад. Вдосконалення малоросійської тематики пов'язано із фіксацією у свідомості аудиторії позитивного образу колишньої Країни рад та виформовування комплексу позитивних характеристик. Для широкого загалу було малоросійська запропонувала карикатурний образ українця, що підтримував реваншистські настрої, що був зафіксований в серійним відтворенням образів Диканьки (до прикладу, музикальна вистава 2001 р. «Вечори на хуторі біля Диканьки», режисер Семен Горов – IMDb ID 0450519), Проні Прокопівни (як-от музикальна вистава «За двома зайцями» 2003 р., режисер Максим Паперник – IMDb ID 1287365). Поряд із медіацією карикатурного образу українців виникає «інтелектуальна жуйка» медійної малоросійської тематики, що прикрита «жупелом» культурно-історичного просвітництва медіа, а по суті

контекстуалізація малоросійської тематики в Україні. Отже, малоросійський контекст перетворився на ілюстрацію ілюзорних культурно-історичних відносин колишніх слов'янських республік Країни рад із Кремлем-Москвою.

Символічна подія, що ознаменувала виведення малоросійського контексту на рівень публічної презентації пов'язана із актом вшанування поховання на Донському кладовищі (м. Москва) Івана Денікіна 24 травня 2009 р., коли нинішній очільник Кремля заявив: «Обов'язково прочитайте [Щоденники Денікіна]! Там у нього [Денікіна] є розмірковування про велику та малу Росію, Україну. Він [Денікін] говорить, що нікому не слід очікувати на дозвіл втрутитися у відносини між нами [великою і малою Росією, Україною]. Це завжди було справою самої Росії!» | *“Обязательно прочитайте [Дневники Деникина]! Там у него [Деникина] есть рассуждения о большой и малой России, Украине. Он говорит, что никому не должно быть позволено вмешиваться в отношения между нами [большой и малой Россией, Украиной]. Это всегда было делом самой России!”*⁸⁰¹. З цієї промови не можна зробити висновок, що мається на увазі: відносини, чи втручання, бо в ній головним є не меседж, з яким автор звертається до аудиторії, а навішаний аудиторії фрейм «мала Росія – Україна». Найбільше, як на наш погляд, мав такий наслідок: концепт «малої Росії» здобув широку підтримку в інтелектуальному середовищі, що наслідувало практики культурного расизму підрадянської доби. Дискурс «малої Росії» апелював до візантійського спадку, що надавало йому культурно-історичної значущості. Він дозволяв дистанціюватися від карикатурної образності малоросійського контексту масової культури. Нарешті, основним значенням фрейму «мала Росія – Україна», як на наш погляд, є можливість виключення означення українського через перетворення українців на «росіян» з «малої Росії – України». Необхідно підкреслити, що цей фрейм не був раціональним витвором якоїсь нової пропагандистської моделі, відтворюючи основні тези теоретиків українського сепаратизму «денікінського вандала» Анатолія Савенко, імперського історика-дисидента Миколи Ульянова, і творця концепції «більшовицького мавпування» Володимира Ільїна. Summus theologicus теорії українського сепаратизму, що органічно вписана до малоросійського контексту державницького міфотворення кремлівської пропаганди наступна:

Національне ім'я та назва країни, українці і Україна, є штучними конструкціями, що вчений Михайло Грушевський застосував по відношенню до населення культурно-історичного регіону – Малоросії.

Культурно-історична ідентичність малоросів є складовою Південно-російської ідентичності.

Характерною ознакою російської культури є розмаїття історично-культурних особливостей, що лише підкреслюють риси культурної спільності, що розкривають:

Спільність історичного призначення.

Спільність духовного життя.

⁸⁰¹LA Times: Путин процитировал заявление Деникина о Малороссии. *Корреспондент.net*. Опубл. 25.05.2009. URL: <https://korrespondent.net/world/worldabus/848242-la-times-putin-procitiroval-zayavlenie-denikina-o-malorossii> (accessed 20.03.2024).

Спільності культурно-політичних здобутків.

Спільність мов.

Відмінності російського, українського, білоруського народів мають етнографічне значення і відображують локальні особливості, тоді як їх прагнення, духовні цінності і життєві орієнтири лише підкреслюють непохитну силу єднання.

На наступному етапі, між 2009–2013 рр., малоросійський контекст висвітлював фікцію духовної спорідненості слов'янських народів колишньої Країни рад, що у підсумку перетворило «духовне пастирство» на інструмент реалізації контролю та впливу на суспільство. Втім малоросійський контекст церковної політики не виходив за межі фрейму «малої Русі – України». Більш того, фікція духовної спорідненості слов'янських народів колишньої Країни рад у контексті церковної культурної політики перетворило Україну на Terra Sancta східнослов'янської єдності, що була захопленою українськими націоналістами за «смутних часів» початку 1990-х років.

Таким чином, ілюзія культурно-історичних відносин, фікція культурно-історичної спорідненості слов'янських народів колишньої Країни рад закріпили в російському суспільстві реваншистські настрої, що провідні актори світової спільноти, Вашингтон, Брюссель, Пекін, вважали зрозумілими, припустимими обставинами для підтримки темпів економічного зростання та боротьби з загрозами світового тероризму. Образ Росії, що «випромінює» стабільність навколо своїх кордонів, забезпечує вуглеводами Європейську Унію, відтворює іманентний культурні цінності та презентує унікальний спадок музичного, образотворчого мистецтва, літератури, кінематографу цілком відповідав концепції правонаступництва, якій із наполегливістю, що властива найкращим учням середньої школи, слідували представники правлячих еліт по обидві боки Північного Атлантичного океану. У цей самий час Пекін спостерігав і заохочував дотримуватись усталених правил у міжнародних відносинах. В цьому плані все пов'язане з Україною перетворювалось на особливості зовнішньої політики кремлівської гегемонії. Відтак, малоросійський контекст сприймався в далекосяжній перспективі історичних особливостей унікального російського культурного спадку, а російській колоніалізм перетворився у не менш унікальне культурно-історичне явище внутрішньої колонізації, де малоросійський контекст означував біографічні обставини творців великої імперії, що простягалась від Балтії до Тихого океану, від Північно Льодовитого океану до фортеці Кушка на підведених окраїнах Середньої Азії, при самому «вході» до афганської провінції Герат.

Початок реалізації реваншистських настроїв російського колоніалізму припав на 2014-й рік. Чому цей рік став вирішальним припустити складно. Однак, зрозуміло, що політика історичного реваншу вплинула на вияви малоросійської тематики державницького міфотворення кремлівської гегемонії. Він мав не тільки підтримувати уявлення сталості культурно-історичних відносин і спорідненості слов'янських народів Російської імперії, а й репрезентувати згубність наслідків розділення або відділення від московського центру. Такий підхід узагальнював тези штучності та згубності українського сепаратизму та націоанлізму. Відтак, малоросійський контекст перетворився на засіб

нормалізації в свідомості аудиторії актуальних виявів російського колоніалізму. Його доктринальні настанови відповідають наступним тезам:

Існування України є результатом історичних помилок у національній політиці Країни рад.

Українська культура є відображенням локальних, позбавлених універсальної значущості виявів етнографічних відмінностей.

Намагання розбудови національної української держави є ідеологічним, позбавленим культурної складової, політичної гри антиросійських сил.

Намагання відокремити Україну завжди обертаються трагедією для українського народу.

Таким чином, малоросійський контекст російського колоніалізму перетворився на уявний простір реалізації реваншистських цілей кремлівської гегемонії. На наш погляд, інтерпретація реваншистських цілей кремлівської має враховувати гібридний характер політики, що здійснює її політичне керівництво. Малоросійський контекст в цьому значенні має подвійний характер. Він відділяє зовнішньо-політичні напрямки від внутрішніх, тож, із врахуванням малоросійського контексту, можна стверджувати, що ця реваншистська політика кремлівської гегемонії засновується на культурно-історичних чинниках. Відтак, мовна політика не відіграє первинного значення. Кремль офіційно визнає мовне розмаїття, використовуючи його для критики будь-якої політики у колишніх республіках Країни рад, якщо вона не підтримує особливого статусу російської мови і культури. По-факту російська мова перетворилась на інструмент накопичення культурного капіталу, що накопичує політичний клас кремлівської гегемонії. Отже, мова належить до інструментальних, а не стратегічних елементів культурно-історичних чинників, що визначають актуальні реваншистські настрої російського культурного колоніалізму.

Можна було б припустити, що конфесійна політика є основним стратегічним ресурсом, втім такий погляд суперечив би, що політичне керівництво кремлівської гегемонії проводить послідовну політику управління релігійним розмаїттям, спираючись при цьому на культурно-історичне бачення, що передбачає відмінність між традиційними та привнесеними зовні духовними практиками. Тож, як у випадку із мовою, конфесійна політика кремлівської гегемонії відображає інструменталізацію релігійних практик з боку влади, що не слід розглядати як стратегію.

У сфері управління культурно-мистецькою, творчої діяльності визначальним фактором є збереження і відтворення привабливості російського мистецтва. Слід констатувати, що Кремль володіє належними інструментами впливу в самій країні, а також авторитет російського імперського культурного спадку не підлягає сумнівам. До прикладу, щоби змінити сприйняття Петра Чайковського через реінтерпретацію його родинної генеалогії малоімовірно, бо для аудиторії Сполучених Штатів його участь у відкриті концертної зали «Карнегі-хол» (1891) є частиною культурної історії міста Нью-Йорк, а газети, де записано, що він геніальний представник великої нації відкриті кожному користувачеві за запитом. Інший представник пантеону російської імперської культури Антон Чехов теж буде сприйматись не через своє походження, а через

свій внесок у світову драматургію. Мережа віддаватиме їм, і Чайковському, і Чехову, належне у рубриках новин, висвітлення культурних подій.

Російський імперський культурний пантеон відіграє первинне значення при розбудові концепту світової культури. Очевидно, що саме поняття «світова культура» було успадковане від російсько-підрядянської інтелектуальної традиції і по своїй суті є колоніальним. Менеджери кремлівської гегемонії чудово маніпулюють такою виразною особливістю концепту «світова культура». Нажаль, його перетворені форми, як-от «популяризація в світі», «створення іміджу в світі» визначають стратегію української культурної політики, в дійсності дискурс культурної політики російського колоніалізму.

Серед іншого, уявлення «світової культури», за своєю природою колоніальне, передбачає, перетворення зв'язку з Україною на барвисту «малоросійську» деталь біографії генія, як-от козацьке коріння Чайковського, або «малоросіяństwo» Чехова «у переписі 1890 року»⁸⁰². До речі, у Першому «загальноросійському» переписі населення 1897 р. Романова Олександра Федорівна, дружина Миколи II, званого Кровавим, зазначила рідною мовою німецьку, а головним заняттям: володарка земель російських. Тому, визначення Чеховим свого «малоросійського» походження відображує його ставлення до біографічних деталей, а не до української культурної ідентичності. Відтак, зазначимо, що мистецтвознавці, історики, експерти з постколоніальних студій, які наполегливо вишукують українське коріння представників імперського культурного пантеону, відволікають від основного задання критичної рефлексії російського колоніалізму. Ніяка кремлівська пропаганда не стане заперечувати біографічних обставин, що пов'язують, приміром, Гоголя, Чайковського, Куїнджі, Рєпіна, Малевича, Бердяєва, Булгакова з Україною. Проте біографічні обставини не слід розглядати в якості свідчення їх значущості й місця у національній культурі України. Більш того, світова культура – це забавка кремлівської гегемонії, а не складова епістемології російського колоніалізму. Російській колоніалізм не присвоював творчості українців, а російська культура не вибудовувалась українцями, участь у розбудові імперії, її культури була наслідком колоніального стану України. І зв'язок з Україною представників російського імперського пантеону має розглядатись через призму особистісної трагедії Миколи Гоголя, який мав всю свою творчу активність займатись самоперекладом, настирливим бажанням Петра Чайковського синтезувати українські мелодії з російським голосінням, промоцію малоросійської тематики на імперському арт-ринку Архипом Куїнджі і т. д. Утім включати до української національної культури на тій підставі, що це всесвітньо відомі митці, такий підхід є слідуванням хибному уявленню «світової культури».

Отже, для розбудови епістемології російського колоніалізму важливо вирізнити потенціал малоросійського контексту з сукупності інструментальних засобів, що кремлівська гегемонія успішно використовує для впливу на аудиторію. На наш погляд, успіх культурної політики кремлівської гегемонії у його презентаційній стратегії. Малоросійський контекст проявляє її найбільшою мірою.

⁸⁰²Черкаська Г. А Чехов таки українець. Антон Чехов – UAHistory. UAHistory. URL: <https://uahistory.com/topics/events/1845> (дата звернення: 21.01.2025).

Малоросійська тематика в контексті легітимації політичного реваншизму кремлівської гегемонії. У січні 2014 р. серед пріоритетних тем державної фінансової підтримки кінематографа була затверджена: «Крым и Украина в тысячелетней истории России» | «Крим й Україна у тисячолітній історії Росії», де ім'я «Россия» | «Росія» застосовується тотожно до офіційної назви «Российская Федерация» | ~ «Федерація». Наступні десять років при їх визначенні ні Крим, ні Україна не застосовувались. І зрештою, у 2023 та 2024 рр. Міністерство культури Федерації до тематичного блоку Кінолітопис включило «Малороссию» | «Малу-Русію», визначивши її як історичну область Федерації. Прикметним є загальний контекст згадування Малої-Русії серед пріоритетних тем підтримки кінематографа 2023 та 2024 рр.:

Формат Кінолітопису заохочує ймовірних авторів долучитись до конструювання позірної історичної області Федерації.

Назва Малої-Росії подається поряд із реальними геофізичними територіями Тихого та Північного Льодовитого океанів – Арктикою та Далеким Сходом.

Серед загалу історичних областей Федерації її подають згідно з імперським тезаурусом оповідань з історії російської держави.

Отже, наведені приклади 2014, 2023, 2024 рр. підтримки пріоритетних тем кінематографії на теренах Кремлівської гегемонії засвідчують вихідні положення культурної політики Федерації: конструювання глобального, регіонального, локального і історичного образу російської держави;

Відтак, маємо зробити висновок, що стратегічною ціллю культурної політики кремлівської гегемонії у Федерації є заміщення історичної назви «Україна» позірною «Малороссія», пропонований переклад «Мала-Русія» дозволяє, принаймні, провести демаркацію із імперськими та підрадянськими дискурсами, щоби говорити про Україну українською мовою. Невідповідною обставиною є той факт, що слово «Малоросія» і наявне як в українському тезаурусі, у площині культурно-історичних дискусій, історичній літературі та політичній публіцистиці, медійному полі в Україні, подаючись як колишня назва України. Калька з російської також залишається в ужитку, наприклад, французькою «La Petite-Russie», замість застосування слова Малоросія, що на початку двадцятого сторіччя означало українські землі у складі Російської імперії. Отже, проблема не в заміні одного слова на інше, а в спроможності сприймати самих себе незалежно від еманції імперського тезаурусу.

Видається також важливим взяти до уваги й те, що назва «Малоросія» є природним позначенням певного регіону Російської імперії, що трактується кремлівською гегемонією, як протилежність неорганічній назві Україна, що є на думку інтелектуалів, які свідомо або з власної користі обслуговують її реваншистську політику, видається непереконливою і хисткою. Таким чином, основною метою підміни назви «Україна» словом Малоросія є заперечення культурно-політичних та культурно-історичних реалій. Отже, заміна понять необхідна для просування основної пояснювальної тези: «Малоросія» виникла внаслідок співучасті українців у розбудові Російської імперії.

Актуальне вибудовування в свідомості аудиторії асоціаційного зв'язку «України» з «Молою-Русією» є адаптивним, зрозумілим та сприятливим для виформовування уявлення спадкоємства імперського минулого і державного майбутнього у теперішньому часі. Прикладом втілення такого підходу є онлайн каталог Російської державної бібліотеки (це не поодинокі явище і не вицерпне). Для користувачького пошуку в каталозі ототожнено пошукові запити «Малароссия» та «Украина» | «Мала-Русія» та «Україна». Шукаючи «Україну» відкриєш «Малу-Русію» і навпаки. Прикметно, що результати за пошуковою темою «Україна» обмежені атрибутами «советская» | «радянська», «конституция» | «конституція», «законы» | «закони», «шоколадная фабрика» | «шоколадна фабрика», у підрадянському хронологічному контексті (1917 – 1991 рр.) подаються атрибути «украинский» | «український», «украинская» | «українська». У такий спосіб керівництво державної установи реалізує на мікрорівні політку заміщення значення слова «Україна» словом «Мала-Русія», а також обмеження значення слів «український», «українське», «українська» підрадянським періодом. Тому, убачати в уявленні про Малу-Русію один зі сколів імперського уявлення помилково. Солов Мала-Русія відображає антиципацією України не в її колоніальному імперському минулому, а в її теперішньому часі. У такий спосіб сучасний російський колоніалізм експлуатує риторику спільного історичного призначення долі слов'янських народів Східної Європи, яка заступила симулякр династичної титулатури Романових, Гольштейн-Романових-Готторпів. Завданням культурної політики кремлівської гегемонії є позбавлення культурно-історичної перспективи України. Пропонуючи власні шаблони репрезентації культурно-історичної перспективи, культурна політика кремлівської гегемонії унормовує реваншистські настрої. Це знаходить подекуди підтримку в світі. Такими, на наш погляд, є акції Ватикану, що вимагають символічної спільності українських учасників і росіян, або тяжіння уявлення про українську культуру, що існувала і розвивалась під домінуванням російської.

Для оцінки ефективності культурної політики важливо, що у творенні тематичної хвилі з просування малоросійського контексту поки що спостерігаємо здобутки у проведенні виставкових акцій, тоді ж як кіновиробництво та театр поки не відзначились успіхами. Виставкові акції засвідчують, що метою культурної політики кремлівської гегемонії є не тільки заміщення «України» «Молою-Русією», а агрегація концептів «Мала-Русія – Росія – Федерація». Еталонним прикладом останнього є мультимедійна виставка «Украина. На сломах эпох» | «Україна. На зламах епох», відбувалась з 4 по 20 листопада 2022 р. на площах центральної виставкової зали «Манеж» (м. Москва).

Площа виставки відображає гігантизм її фізичного масштабу – 4000 тис. м². Експозицію було розміщено по десяти тематичних залах, де унаочнювались ключові тези офіційного нарративу Федерації щодо української історії. Наприклад, теза, що після політичного колапсу Країни рад владу захопили українські націоналісти унаочнив виставковий майданчик «Україна – не Росія». Сам слоган подавався на помаранчевому кольорі. Ймовірно це мало скерувати відвідувачів до згадувань про кольорові революції, якою в Україні став Помаранчевий майдан. Очевидно, що дизайн виставки орієнтувався на концепт «Україна – це анти-Росія», а

не реальний факт видання цієї книжки російською мовою 2003 р. в Москві видавничим домом «Время», а українською в Києві тим самим видавництвом 2004 р., більш того автор книжки, Президент України Леонід Кучма ні як не був провідником Помаранчевого майдану, а скоріш навпаки учасники цієї революції виступали його опонентами, і нарешті зміст книжки, очевидно написаної, насамперед, для російської публіки, репрезентував відмінності між українцями та росіянами, наголошуючи на перевагах взаємовигідної співпраці і поваги у стосунках. Втім, для організаторів уявне виявилось важливішим за реальне. Цей факт підкреслює, що культурна політика кремлівської гегемонії приймає в розрахунок символічні речі, що підлаштовують реальний стан під її цілі і завдання.

Особливо зазначена риса проявилась у використанні в назві виставки та експозиції слів “Украина” | «Україна», “украинский” | «український», кольорів національної символіки України – жовтого і блакитного в дизайні. Тим не менш, у прес-релізі Міністерства культури Федерації зазначено, що 1654 р., після ради у Переяславі, Мала-Русія увійшла до Московського царства. З одного боку, тут ми маємо узвичаєну для культурної політики практику перейменування «України» на «Малу-Русію», але з іншого ця обставина дозволяє збагнути, що виставка має посприяти агрегації в свідомості відвідувачів уявлення, що «Україна – це анти-Росія», для «Росії» наявна Мала-Русія. І відповідно виставка презентує, що Мала-Русія є історичною областю Росії, вона перебувала у складі «Російського царства» (офіційно санкціоноване позначення Московії), Санкт-Петербурзької імперії Гольштейн-Романових-Готторпів (загально відома як Російська імперія або Росія), Країни рад (у західному лексиконі “Russia” | “Россия”). Виставка продемонструвала відвідувачам, що Україна – це результат мазепинщини, сепаратизму, помилок в національній політиці Країни рад. Виставка перетворилась на презентацію для широкого загалу трагічних наслідків намагань розбудувати «не / анти-Росію». Тож, війна в Україні є трагічним наслідком, а не закономірним результатом кремлівської гегемонії. Відповідальність за них несуть самі українці, що не приділи достатньої уваги пророцтвам православного старця, який отримав на виставці персональний стенд, а також не оцінили як слід здобутків пірадянської доби і імперського минулого, яким було виділено необхідна кількість виставкових майданчиків.

Таким чином, культурна політика є засобом промоції малоросійського контексту російського колоніалізму задля легітимації й апології державницького міфотворення кремлівської гегемонії. Основними її завданнями є формування в аудиторії стійкого зв'язку між поняттями «Україна» та «Мала-Русія», поетапне заміщення поняття «Україна» поняттям «Малої-Русії», агрегація уявлення про концептуальну спорідненість «Малої-Русії – Росії – Федерації» включає тезу, що нехтування спільним культурно-історичним минулим і духовною єдністю, що проявилось у спробах реалізувати проєкт «Україна – не Росія» призвели до трагічних наслідків громадського збройного протистояння в самій Україні.

Культурно-освітні заходи є важливою складовою культурної політики, оскільки вони мають закласти в свідомості надають їй риси реалізму. Малоросійський контекст виділяє поважне місце унаочненню й артикуляції обарзів процвітання й зростання Малої-Русії під імперською владою. Еталонний приклад культурно-

освітнього підходу становить цикл із 18-ти відеолекцій “*Малороссия от А до Я*” | «Мала-Русія від А до Я», що був підготовлений телеканалом «Історія». Про початок трансляцій відеоциклу 10 січня 2024 р. об 17:30 за московським часом повідомляло акціонерне товариство «Цифрове телебачення» [акціонерне товариство «Цифрове телебачення» засноване 2013 р. федеральною установою «Всеросійська державна і радіомовна компанія»], лекції було викладено в YouTube викладено в каналі «Радрик Шухарт». Загальна інформація про канал поширення:

Адреса користувача @user-skurin; 439 підписників. На каналі викладено 29 відео, з них – 11 «Мала-Русія від А до Я», що також об’єднані в однойменний список відтворення. Тривалість одного відео 12-13 хвилин. Максимальна кількість переглядів одного відео 139 («фільм 11»), лайків 0, поширень 0, коментарі вимкнено. Мінімальна кількість переглядів 34 («фільм 6»), показники реакції тотожні. Висновок: вплив на аудиторію нікчемний. Отже, культурно-освітні заходи не приваблюють аудиторію YouTube.

Спікер серії відеолекцій «Мала-Русія від А до Я» Андрій Марчуков є старшим науковим співробітником Інституту російської історії Національної академії наук Федерації. Основна ідея культурно-освітнього циклу переконати аудиторію в органічному характері «Малої-Русії», тоді як незалежна Україна представляє наслідки національно-культурного політичного вибору. Питомо, що «Мала-Русія» подається як російська територія, що була виділена в окрему національну республіку Країни рад. Зазначимо, що обстоювання зв’язки «Мала-Русія – Росія», політична вмотивованість, штучний характер творення української держави віддзеркалює офіційну позицію Кремля [про що можна дізнатись, наприклад із статті в російській Вікіпедії “*Об историческом единстве русских и украинцев*” | «Про історичну єдність росіян й українців»].

Прикметно, що керівництво культурною політикою Федерації не тільки вкладається у заходи, де з’являється малоросійська тематика, але й проваджуючи свою політику уводить такі реліктові означення імперського тезаурусу як народ, містика, міфологія, правителі Малої-Русії. Проте, їх зусилля доки не позначились здобутками. Наприклад, Міністерство культури визначило для просування у соціальних мережах інтерв’ю письменника Євгена Чигрина (*Евгений Чигирин*) газетному виданню “*Известия*” | «Ізвестія» від 15 січня 2019 р., де у другому питанні окремий абзац включає розповідь про навіювання творчості поета Володимира Нрабута містикою та міфологією Малоросії. Лише необачна наївність читача та повна дискримінація критичного мислення дозволять розглядати такі текстові конструкції в якості оригінальних, самостійних, неупереджених думок і розмислів письменника.

Таким чином, культурно-освітні та медійні заходи Міністерства культури Федерації засвідчують намагання скористатись малоросійським контекстом для творення інформаційної бульби. Хоча вона перебуває у стадії становлення, тим не менш можна означити її певні риси. Для сучасної аудиторії Хрестоматійність оповідань із чортом Миколи Гоголя, відомих аудиторії, певну популярність малоросійських фентазі Олесея Бузини. Однак про відгук аудиторії засвідчує кількість підписників групи «Народні повір’я про відьом із давньої Малоросії» на платформі “Яндекс. Дзен” – одинадцять.

Непривабливість інформаційної бульбашки із малоросійським контекстом, відсутність прикметної кінопродукції, але популярність виставкових заходів і усталена репрезентація малоросійської тематики в інституційному просторі дозволяють зробити висновок, що аудиторію Федерації відчуває втому від культурно-історичних, культурно-освітніх, культурно-політичних пропозицій. Утім, одночасно російські соціальні мережі засвідчують значну увагу до контенту з українською тематикою, а основна реакція користувачів описується у тезаурусі ненависті. Тому, можна зробити висновок російська аудиторія живиться ненавистю до України, українців, української культури, а малоросійська тематика культурної політики по суті її підтримує. Сучасна російська аудиторія виявилась незацікавленою у споживанні відстороненого від власних реалій культурно-історичного, культурно-просвітницького контенту, культурно-політичний контент сприймає лише через призму інструментальних питань культурної політики, насамперед, мову. Всі ці моменти засвідчують вразливість аудиторії перед маніпуляціями, відсутність емпатії, істеричну реакцію на відмінності.

Інтерпретація апології та легітимації малоросійського контексту державницького міфу кремлівської міфології доводить:

Малоросійський контекст російського колоніалізму належить до складових культу держави в російському суспільстві.

Малоросійський контекст унормовує в свідомості аудиторії державницьку міфологію кремлівської гегемонії.

Малоросійський контекст є симулякром, що виробляється засобами культурної політики кремлівської гегемонії.

Малоросійський контекст російського колоніалізму репрезентують первинну актуалізацію малоросійського контексту в експропріації політичної влади права на нескінченну репрезентацію. Наступний етап означає процес перетворення малоросійського контексту на елемент нескінченної регресивної гри культурно-історичними сенсами та символами. Завершальний етап представляє перетворення російського колоніалізму на уявний простір реалізації реваншистських цілей кремлівської гегемонії.

Таким чином, малоросійський контекст належить до символічних і дискурсивних виявів російського колоніалізму і державницького міфотворення кремлівської гегемонії. Відтак, малоросійський контекст засвідчує, що малоросійство:

- (i) не належить до складових української національної культури;
- (ii) не являє собою перетвореної форми української культури;
- (iii) не визначає особливостей української культури у специфічних виявах українсько-малоросійської ментальності або соціокультурного типу мислення.

Малоросійський контекст засвідчує наслідки російського колоніалізму:

Приналежність до російської культури підмінила приналежність до російської національної спільноти. Тож, російський колоніалізм зашкодив становленню російської нації, а кремлівська гегемонія намагається перетворити росіян в наднаціональну імперську спільноту.

Культ російської держави зашкодив перетворенню російського народу на суверенно організовану націю, а державницьке міфотворення кремлівської гегемонії підмінило усвідомлення національної спільноти.

Вихідними моментами у виформовуванні російського колоніалізму кремлівської гегемонії були політичний колапс комуністичного режиму Країни рад, втрата домінантного статусу російської культури у колишніх республіках, а також міжнародний статус наголошеного правонаступництва Федерації по відношенню до Країни рад.

Російський колоніалізм кремлівської гегемонії набув форми культурної політики, зумовленої відсутністю критичного ставлення до підрадянської інтелектуальної традиції, виявам культурного расизму, творення інтелектуального каркасу міфу постколоніальних студій у країнах колишньої Країни рад, коли відносно високий рівень цитувань і згадувань не стали поштовхом для критичного осмислення культурно-історичного досвіду російського колоніалізму.

Проведений аналіз малоросійського контексту російського колоніалізму виявив його зв'язок із культом держави, міфотворенням, культурною політикою, реваншизмом, що певною мірою знаходять пояснення в маніпуляції культурним розмаїттям, відмінностями, спадком.

Малоросійський контекст російського колоніалізму представляється гібридною конструкцією комплексу символічних, медійних, культурницьких заходів, що спрямовані на легітимацію державницького міфотворення.

Культурна політика в умовах гібридної війни, що кремлівська гегемонія за підтримки російського народу веде в Україні, використовує малоросійський контекст задля агрегації несприйняття України, українців, української культури як самодостатньої культурно-історичної реальності.

Культурна політика кремлівської гегемонії припускає і проваджує підміну поняття «Україна» поняттям «Малої-Росії», сприяє агрегації реваншизму, здійснює промоцію антиукраїнського контенту, намагається сформувати замкнене інформаційно-культурне середовище, що складається із усталених імперських стереотипів про Україну, а також карикатурного малоросійства підрадянської доби.

Функціонування малоросійського контексту в медійному, культурному, соціальному полях Федерації сприяє відсутності критично оформленої рефлексії епістемології російського колоніалізму.